

Қожанова Ақтоты Ермекбайқызы* – биология кафедрасының PhD докторанты, Әлкей Марғұлан атындағы педагогикалық университеті, Қазақстан Республикасы, 140000, Павлодар қ., Олжабай батыр көш. 60, тел.: 87054056813, e-mail: Ka81.pvl@gmail.com.

Исакаев Ербол Маратұлы – биология ғылымдарының кандидаты, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қазақстан Республикасы, 110000, Қостанай қ., Байтұрсынов көш. 47, тел.: 87015217329, e-mail: isakaev.em@ksu.edu.kz.

Хамзина Шолпан Шапиқызы – педагогика ғылымдарының кандидаты, география және химия кафедрасының профессоры, Әлкей Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті, Қазақстан Республикасы, 140000, Павлодар қ., Олжабай батыр көш. 60, тел.: 87789440449, e-mail: khamzina_64@mail.ru.

Байдалинова Бибинур Аскарровна – биология ғылымдарының кандидаты, биология кафедрасының профессоры, Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті, Қазақстан Республикасы, 140000, Павлодар қ., Олжабай батыр көш. 60, тел.: 87012962961 e-mail: baidalinovaba@mail.ru.

Kozhanova Aktoty Yermekbayevna* – PhD student of the Department of biology, A.Margulan Pavlodar Pedagogical University, Republic of Kazakhstan, 140000, Pavlodar, 60 Olzhabai batyr Str., tel.: 8 705 405 6813, e-mail: Ka81.pvl@gmail.com.

Issakayev Yerbol Maratovich – Candidate of Biological Sciences, Associate Professor of the Department, A.Baitursynov Kostanay Regional University, Republic of Kazakhstan, 110000, Kostanay, 47 Baitursynov Str., tel.: 87015217329, e-mail: isakaev.em@ksu.edu.kz.

Khamzina Sholpan Shapiyevna – Candidate of Pedagogical Sciences, Professor of the Department of geography and chemistry, A.Margulan Pavlodar Pedagogical University, Republic of Kazakhstan, 140000, Pavlodar, 60 Olzhabai batyr Str., tel.: 8 778 944 0449, e-mail: khamzina_64@mail.ru.

Baidalinova Bibinur Askarovna – Candidate of Biological Sciences, Professor of the Department of biology, A.Margulan Pavlodar Pedagogical University, Republic of Kazakhstan, 140000, Pavlodar, 60 Olzhabai batyr Str., tel.: 8 701 296 2961, e-mail: baidalinovaba@mail.ru.

ӨОЖ 378.147

FTAMP 27.01.45

https://doi.org/10.52269/22266070_2023_3_210

ПАВЛОДАР ҚАЛАСЫНЫҢ ДАРЫНДЫ БАЛАЛАРҒА АРНАЛҒАН МУЗЫКАЛЫҚ МЕКТЕП-ИНТЕРНАТЫНЫҢ БІЛІМ АЛУШЫЛАРЫНДА «ТӨҢКЕРІЛГЕН СЫНЫП» ОҚЫТУ МОДЕЛІН ПАЙДАЛАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІН БАҒАЛАУ

Корогод Н.П. – биология ғылымдарының кандидаты, жаратылыстану жоғары мектебінің доценті, Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті, Павлодар қ., Қазақстан Республикасы.

Тулиндинова Г.К*. – биология ғылымдарының кандидаты, жаратылыстану жоғары мектебінің Биология білім беру бағдарламасының жетекшісі, Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті, Павлодар қ., Қазақстан Республикасы.

Исакаев Е.М. – биология ғылымдарының кандидаты, академиялық мәселелер жөніндегі проректор, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай қ., Қазақстан Республикасы.

Вуколова Е.Г. – биология ғылымдарының кандидаты, педагогика кафедрасының доценті, Орал мемлекеттік педагогикалық университеті, Екатеринбург қ., Ресей Федерациясы.

Бұл мақалада Павлодар қаласының дарынды балаларға арналған музыкалық мектеп–интернатының білім алушыларында биология пәнін оқытуда пайдаланылған «Төңкерілген сынып» аралас оқытудың моделі бойынша заманауи технологиясын пайдалануды бағалау бойынша зерттеу нәтижелері келтірілген. Зерттеуге екі тоғызыншы сыныптың 31 оқушысы қатысты. Эксперимент барысында екі топ құрылды: эксперименттік және бақылау. «Төңкерілген сынып» моделі өзін зерттелетін пән бойынша білім арудың және алған дағдыларын бекітудің өте сәтті тәжірибесі ретінде көрсетті. Экспериментті талдау көрсеткендей, білім алушылар білім, түсіну және қолдану үшін базалық деңгейдегі тапсырмаларды 100% орындайды. Жоғары дәрежелі дағдылармен эксперименттік сыныпта оқыған балалар әлдеқайда жақсы жұмыс істейді. Талдауды қажет ететін тапсырмалар эксперименттік сыныпта оқушылардың 88,2%, ал бақылау сыныбында 64,2% орындай алды. Эксперименттік сыныптағы синтез тапсырмаларын оқушылардың 76,4%, ал бақылау сыныбында оқушылардың 57,1% орындады. Зерттеу жұмысының қорытындысы бойынша төңкерілген оқыту оқушыларға жаңа материалды өздеріне ыңғайлы қарқынмен игеруге және сабақ басталғанға дейін өзін-өзі бақылауды жүзеге асыруға мүмкіндік беріп қана қоймай, оқушылардың үлгерімін жақсартып, білім сапасын 17% – ға арттырды.

Түйінді сөздер: *тәңкерілген сынып, сыни ойлау, заманауи технология, педагогикалық эксперимент.*

ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МОДЕЛИ ОБУЧЕНИЯ «ПЕРЕВЕРНУТЫЙ КЛАСС» У ОБУЧАЮЩИХСЯ МУЗЫКАЛЬНОЙ ШКОЛЫ-ИНТЕРНАТА ДЛЯ ОДАРЕННЫХ ДЕТЕЙ Г. ПАВЛОДАРА

Корогод Н.П. – кандидат биологических наук, доцент высшей школы естествознания, Павлодарский педагогический университет имени Э. Марғұлан, г. Павлодар, Республика Казахстан.

Тулиндинова Г.К. – кандидат биологических наук, руководитель образовательной программы Биология высшей школы естествознания, Павлодарский педагогический университет имени Э. Марғұлан, г. Павлодар, Республика Казахстан.*

Исакаев Е.М. – кандидат биологических наук, проректор по академическим вопросам, Костанайский региональный университет имени А. Байтурсынова, г. Костанай, Республика Казахстан.

Вуколова Е.Г. – кандидат биологических наук, доцент кафедры педагогики, Уральский государственный педагогический университет», г. Екатеринбург, Российская Федерация.

В данной статье представлены результаты исследования по оценке использования современной технологии смешанного обучения – модели «Перевернутый класс», который использовался при обучении предмета биология у обучающихся музыкальной школы-интерната для одаренных детей г. Павлодара. В исследовании приняли участие 31 ученик двух девярых классов. В ходе эксперимента были сформированы две группы: экспериментальная и контрольная. Модель «Перевернутого класса» зарекомендовала себя как очень успешный опыт получения знаний по изучаемому предмету и закрепления полученных навыков. Анализ проведенного эксперимента показал, что обучающиеся на 100% справляются с заданиями базового уровня на знание, понимание и применение. Однако, с навыками высокого порядка дети, обучавшиеся в экспериментальном классе, справляются намного лучше. Задания, требующие анализа, смогли выполнить в экспериментальном классе 88,2% учеников, а в контрольном – 64,2%. Задания на синтез в экспериментальном классе выполнили 76,4% учеников, а в контрольном классе выполнили 57,1% учеников. По итогам исследовательской работы перевернутое обучение позволило ученикам не только усваивать новый материал в удобном для них темпе и осуществлять самоконтроль до начала урока, но и улучшило успеваемость учащихся и повысило качество знаний на 17%.

Ключевые слова: *перевернутый класс, критическое мышление, современная технология, педагогический эксперимент.*

EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF USING THE "FLIPPED CLASSROOM" LEARNING MODEL FOR STUDENTS OF THE PAVLODAR MUSICAL BOARDING SCHOOL FOR GIFTED CHILDREN

Korogod N.P. – Candidate of Biological Sciences, Associate Professor of the Graduate School of Natural Science, A.Margulan Pavlodar Pedagogical University, Republic of Kazakhstan.

Tulindinova G.K. – Candidate of Biological Sciences, Head of the "Biology" educational program of the Graduate School of Natural Science, A.Margulan Pavlodar Pedagogical University, Republic of Kazakhstan.*

Issakayev Y.M. – Candidate of Biological Sciences, Vice-Rector for Academic Affairs, A. Baitursynov Kostanay Regional University, Republic of Kazakhstan.

Vukolova Y.G. – Candidate of Biological Sciences, Associate Professor of the Pedagogy Department, Ural State Pedagogical University, Yekaterinburg, Russian Federation.

This article presents the results of a study to assess the use of modern technology of mixed learning – the "Flipped Classroom" model, which was used in teaching the subject of biology to students of a boarding music school for gifted children in Pavlodar. The study involved 31 students of two ninth grades. During the experiment, two groups were formed: experimental and control. The "Flipped Classroom" model has proven to be a very successful experience of gaining knowledge on the subject being studied and consolidating the acquired skills. The analysis of the experiment showed that the students 100% cope with the tasks of the basic level of knowledge, understanding and application. However, the children who studied in the experimental class cope much better with high-order skills. 88.2% of students were able to complete tasks requiring analysis in the experimental class, and 64.2% in the control class. 76.4% of students completed synthesis tasks in the experimental class, and 57.1% of students completed the control class. According to the results of the research work, inverted learning allowed students not only to learn new material at a pace convenient for them and exercise self-control before the lesson, but also improved student academic performance and increased the quality of knowledge by 17%.

Key words: *inverted classroom, critical thinking, modern technology, pedagogical experiment.*

Кіріспе

Бүгінгі таңда оқытушыларға білім берудің барлық сатыларында креативті, сыни тұрғыдан ойлайтын, білімді әр түрлі деңгейде игеруге, интеграциялауға және қолдануға қабілетті оқушыларды тәрбиелеу міндеті жүктелген: фактілерді жай көбейтуден, тұжырымдамаларды түсінуден және проблемаларды шешу үшін алгоритмдерді қолданудан бастап, өз өміріндегі және қоғам өміріндегі күрделі мәселелерді талдауға және оларға жауап беруге қажетті метакогнитивті дағдыларға дейін [1-2]. Педагогикалық практикада "оқушыларды белсенді оқытуға ықпал ететін оқу стратегияларын қолдану" игеруді ұйымдастыруға үнемі өсіп келе жатқан сұраныс бар [3, с. 2].

Заманауи аралас оқыту технологиясының маңызды компоненттерінің бірі – «Төңкерілген сынып» оқыту моделі [4-5]. Бұл модель стандартты оқытудың дәстүрлі түсінігін толығымен өзгертті. Ол бағдарламалық немесе қосымша оқу материалын игеру процесінде білім алушының дербес оқу қызметін ұйымдастыру үшін де [6-7], сондай-ақ кез келген жағдайда бейімделу қабілеті үшін де сәтті пайдаланылуы мүмкін [8]. Аралас оқыту оқушылардың жеке қасиеттері мен мәдениетін қалыптастыруға және дамытуға ықпал ететін [9-10] сабақтарды өткізудің инновациялық формаларына ашық болады [11-12]. Аралас оқытуды енгізу кезіндегі оқу процесі сыныптық-сыныптық (сынып-сабақ) технологиясы мен электрондық оқыту технологиясының үйлесімін білдіреді [13]. "Төңкерілген педагогика" кітабының авторларының бірі М. Лебрен төңкерілген оқыту іс жүзінде жаңа әдіс емес, керісінше тақырыпты терең зерттеуге бағытталған аудиториядан тыс іс-әрекеттің арқасында студенттермен аудиториялық жұмысты оңтайландыруға бағытталған жаңа ойлау тәсілі деп жазады [14].

Аралас оқытуды ұйымдастырудың бірнеше модельдері ұсынылған. Шетелдік [15-16] және отандық ғалымдардың ғылыми [17] зерттеулеріне сүйене отырып, шетелде танымал аралас оқыту түрлерінің жіктелуі қарастырылды. Бұл классификацияда аралас оқытудың төрт тобы (модельдері) көрсетілген:

1. Ротация моделі (Rotation model). Оның негізі – білім алушылардың қызмет түрлерін өзгерту, бірақ сонымен бірге on-line дербес оқыту бар.

2. Икемді модель (Flex model). Оқу уақытының негізгі көлемін on-line оқыту құрайды. Мұғалім оқушыларға оқытушыдан of-line кеңес алуға мүмкіндік беретін бетпе-бет талқылау тақырыптарын береді.

3. Жеке аралас модель (Self-Blend model) дәстүрлі оқытуда оқушы оқу бағдарламасынан бір пәнді таңдап, материалды on-line форматында толық меңгерген кезде әрекет етеді.

4. Жетілдірілген виртуалды модель (Enriched Virtual model) бүкіл пәнді емес, білім беру бағдарламасының әр пәнінен белгілі бір бөлімдерді ғана онлайн оқуға аударады.

Ғылыми жарияланымдарды талдаудан көрініп тұрғандай, аталған модельдер оқу мақсатында жүзеге асырылады, бірақ олардың тиімділігі бірдей емес. Негізінен мұғалімдер аралас оқытудың ротациялық моделі негізінде құрылған "төңкерілген оқытуды" немесе "төңкерілген сыныпты" (Flipped Classroom) жүзеге асырады және қарапайымдылығына, жоғары тиімділігіне, оқушылардың әдіснамалық мәдениетін арттыру құралы ретінде, және бірқатар артықшылықтарына байланысты ең озық болып саналады [18].

Материалдар мен әдістер

«Төңкерілген сынып» оқыту моделі негізінде биология сабақтарында жоғары сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамытуды тәжірибелік-эксперименттік зерттеу Павлодар қаласының «Музыкалық колледж – дарынды балаларға арналған музыкалық мектеп-интернаты» ММ базасында 2020-2022 жылдары жүргізілді. Зерттеу 3 кезеңде жүргізілді:

I. 9-сынып оқушыларына арналған Classroom миссиялары мен қысқа мерзімді биология жоспарларын әзірлеу.

II. Әзірленген сабақтарды пайдалана отырып, педагогикалық эксперимент жүргізу.

III. «Төңкерілген сынып» оқыту моделін қолдану тиімділігін талдау.

Ғылыми-зерттеу жұмыстары жүргізілген мектеп, әдетте, эпидемия, карантин немесе кейбір оқушылардың сабаққа қатыса алмауы жағдайында қашықтықтан оқытуды жүзеге асырды. Осы уақытқа дейін мұғалімдердің ешқайсысы оқытуға «Төңкерілген сынып» технологиясын енгізуге тырысқан жоқ. Зерттеуге 9 сынып оқушылары қатысты. Бір сынып дәстүрлі әдіспен, екіншісі «Төңкерілген сынып» моделімен оқытылды. «Төңкерілген сынып» оқыту моделін қолданудың тиімділігін тексеру мақсатында оқушылар оқытудың жаңа әдістемесінің принциптері мен ерекшеліктерімен танысты. Зерттеу жұмысы барысында оқу-әдістемелік құрал жасау үшін сабақ жоспарлары дайындалды.

Материалдар мен тапсырмаларды орналастыруға арналған платформа ретінде біз Classroom қосымшасын қолдандық. Бұл бағдарлама компьютерлік нұсқада да, мобильді нұсқада да қол жетімді болды, бұл оқушыларға өте ыңғайлы болды. Оқушылар тікелей қосымшада мұғалімге сұрақтар қоюға және бірден кері байланыс алуға мүмкіндік алды. Оқушылар <https://classroom.google.com> сайтына тіркелді.

Әр апта сайын сайтқа оқулықпен жұмыс істеу, бейнелерді көру және үш деңгейлі тапсырмаларды орындауды қамтитын миссиялар жүктелді:

- Бірінші деңгей – репродуктивті, негізгі.
 - Екінші деңгей – өнімді немесе бағдарламалық деңгей.
 - Үшінші деңгей – күрделілігі жоғары деңгейдегі тапсырмаларды қамтыды (шығармашылық сипаттағы тапсырмалар – стандартты емес жағдайларда, бейтаныс материалда белгілі алгоритмді қолдана отырып, стандартсыз есептерді шешуді білдіреді; білім алушы өзінің шешім нұсқасын ұсынған кезде эвристикалық деңгейдегі тапсырмалар).

Айта кету керек, біз бейне дәрістерді дайындауға және оларды негізгі дидактикалық талаптарға сәйкестендіруге ерекше назар аудардық, бұл олардың тиімділігін едәуір арттырды. Бірінші талап-дәрістің реттелетін ұзақтығы. Дәрістің уақытша шектелуі оқушылардың шамадан тыс жүктелуіне жол бермейді және олардың қызығушылығын жоғалтпайды. Екінші талап – визуализация. Нұсқаулық бейнелер тек "сөйлейтін бас" болмауы керек, қызықсық және бірқалыпты болмауы керек.

Әр апта сайын сайтқа оқулықпен жұмыс істеу, бейнелерді көру және үш деңгейлі тапсырмаларды орындауды қамтитын миссиялар жүктелді. Айта кету керек, біз таңдаған бейне дәрістер жұмыстың шамадан тыс жүктелуіне жол бермеу және оқушылардың қызығушылығын жоғалтпау үшін он минуттан аспады. Ұзын бейнелер балаларды тез шаршатады және олардың жадында қалмайды. Оқу бейнелері тек «сөйлейтін бас» болмауы керек. Көрнекілік жалықтырғыш болмауы керек. Ыңғайлы көру үшін бейне сапасы жоғары болуы керек. Бейне сабақ танымал оқыту форматына айналды. Білім алудың бұл форматы өте тиімді, өйткені ақпараттың 80% көру мүшелері арқылы алынады.

«Төңкерілген оқытуды» іске асыру процесі 2 кезеңде жүзеге асырылды:

1. Classroom платформасында ұсынылған материалмен сыныптан тыс өздік жұмыс кезеңі. Сыныптан тыс жұмыстарды орындау үшін шектеулі мерзімдер белгіленді және уақтылы орындалмаған жұмыс үшін шегерім коэффициенті қолданылды. Барлық оқушыларға өз жобаларын талқылауға және мұғалімнен кері байланыс алуға мүмкіндік берілді.

2. Үйде алған білімдерін іс жүзінде бекітуге бағытталған тікелей сынып жұмысының кезеңі. Оқушылардың қызметі жұпта, топта және өз бетінше жүзеге асырылды. Сабақ соңында оқушылар <https://onlinetestpad.com/> платформасында өткен материал бойынша тестілеуден өтті. Бұл платформаны пайдалану өте ыңғайлы, өйткені оқушылар бірден қателіктермен жұмыс істей алады және өздерінің жетістіктерін көре алады. Мұғалім әр оқушының үлгерімін қадағалап, әлсіз жақтарға назар аудара алады.

Зерттеуге екі 9-ші сынып қатысты. Бір сынып эксперименталды, екінші сынып бақылау сыныбы болды. Төңкерілген оқыту эксперименттік сыныпта сыналды. Эксперименттік сынып 17 оқушыдан тұрды. Бақылау сыныбы дәстүрлі түрде оқытылды және 14 оқушыны қамтыды.

Нәтижелер және талқылау:

Жиынтық жұмыстардың нәтижелері бойынша балалар Блум таксономиясы бойынша қандай дағдыларды жақсы меңгеретіні анықталды. Нәтижелер 1-кестеде келтірілген.

Кесте 1. – 2-ші тоқсандағы бақылау және эксперименттік сыныптарда дағдыларды қалыптастыруды салыстыру

Эксперименттік сынып (оқушылар)	Бақылау жұмысында қолданылатын Блум таксономиясы дағдылары	Бақылау сынып
100%	Білім	100%
100%	Түсіну	100%
100%	Қолдану	100%
88,2%	Талдау	64,2%
76,4%	Жинақтау	57,1%
64,7%	Бағалау	28,5%

Зерттеу деректері екі сыныпта да балалар білім, түсіну және қолдану бойынша негізгі деңгейдегі тапсырмаларды 100% орындайтынын көрсетеді. Алайда, жоғары дәрежелі дағдылармен эксперименттік сыныпта оқыған балалар әлдеқайда жақсы жұмыс істейді. Талдауды қажет ететін тапсырмалар эксперименттік сыныпта оқушылардың 88,2%, ал бақылау сыныбында 64,2% орындай алды. Эксперименттік сыныптағы синтез тапсырмаларын оқушылардың 76,4%, ал бақылау сыныбында оқушылардың 57,1% орындады. Эксперименттік сыныптағы дағдылардың ең жоғары сатысына сыныптың жартысынан көбі, атап айтқанда оқушылардың 64,7% қол жеткізе алды. Бақылау сыныбында нәтижелер төмен, өйткені ең жоғары деңгейдегі тапсырманы тек 4 оқушы жеңе алды, бұл бүкіл сынып санының 28,5% құрайды. Әр түрлі сыныптардағы тексеру жұмыстарының нәтижелеріндегі айырмашылықтарды сабақта «Төңкерілген сынып» моделі бойынша оқитын оқушылардың дәстүрлі оқыту әдістері бойынша бақылау сыныбында оқитын оқушыларға қарағанда жоғары дәрежелі дағдыларды қалыптастыру үшін бос уақыты әлдеқайда көп болғандығымен түсіндіруге болады. Бақылау сыныбының оқушылары сабақтың көп бөлігін жаңа оқу материалымен танысу мақсатында

өткізді, ал эксперименталды сынып оқушылары сабаққа дайын болды, үйде өз бетінше алған білімдерінің белгілі бір бағажымен келді.

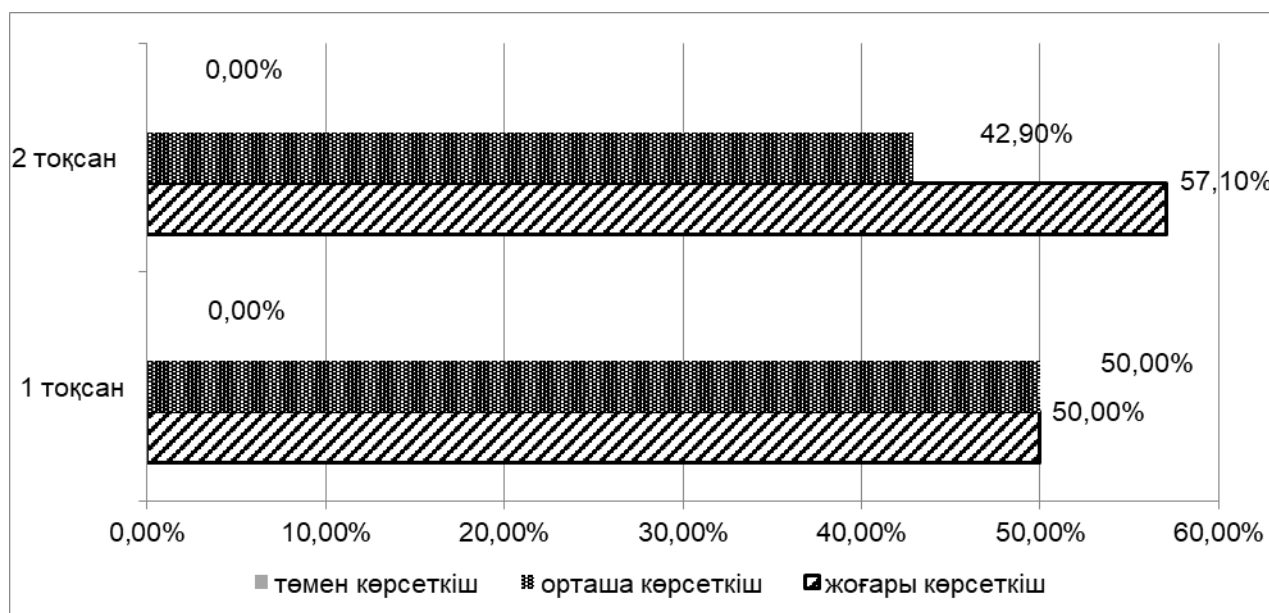
Бақылау сыныбында оқыған оқушылар 45 минуттық сабақта төңкерілген технология бойынша оқитын оқушыларға қарағанда әлдеқайда аз практикалық тапсырмаларды орындай алды. Сондай-ақ, эксперименттік сыныптағы оқушылар Classroom қосымшасында өткен тақырыптарды көруге, ұмытылған сәттерді қайталауға және тексеру жұмыстарына дайындалуға мүмкіндік алды.

Әр түрлі оқыту әдістерімен сыныптардағы оқу нәтижелерін салыстыру үшін 1 және 2 тоқсандағы жиынтық жұмыстардың нәтижелері қолданылды.

Бірінші тоқсанда 17 оқушыдан тұратын сыныпта 5 оқушының жиынтық жұмысы «өте жақсы» деп жазылды, екінші тоқсанда олардың саны 11 оқушыға дейін өсті. Бірінші тоқсанда 5 оқушы «қанағаттанарлық» бағасын алды, екінші тоқсанда бұл бағаны тек 2 оқушы алды. Пәнге қызығушылық танытпаған және оқу процесіне деген көзқарасын өзгертпеген оқушылар бірінші тоқсанмен бірдей деңгейде қалды, 1-ші сурет.

Сурет 1. – Эксперименттік сыныптағы 1 және 2 тоқсандағы биология бойынша жиынтық бағалау нәтижелерінің салыстырмалы сипаттамасы

Сурет 2. – Бақылау сыныбында биология бойынша 1 және 2 тоқсанға жиынтық бағалау нәтижелерінің салыстырмалы сипаттамасы

Эксперименттің соңында осы оқу моделінің өнімділігін айқын көрсететін нәтижелер алынды. Салыстырмалы сипаттаманың нәтижелері сенімді болды. Екінші тоқсанда сыныптағы білім сапасының деңгейі 71%-дан 88%-ға дейін көтерілді. Жиынтық жұмысты жоғары деңгейде жазған оқушылар саны бірінші тоқсанмен салыстырғанда 35,5%-ға өсті. Көрсеткіштері төмен оқушылар байқалмайды.

Бақылау сыныбында эксперименттік сыныппен бірдей жиынтық жұмыстар жүргізілді. Алайда, бақылау сыныбы дәстүрлі форматта оқытылды. 1 және 2 тоқсандағы бақылау сыныбындағы бағаларды талдау кезінде аз ғана өзгерістер байқалды. Бірінші тоқсанда «5» бағасын 7 оқушы алды, екінші тоқсанда олардың саны 8 оқушыға дейін өсті. Бірінші тоқсанмен салыстырғанда «3» бағаларының саны 3-тен 2-ге дейін азайды. Бақылау сыныбында оқушылардың эксперименттік сыныпқа қарағанда аз екенін ескере отырып, бақылау сыныбында ерекше өзгерістер анықталған жоқ. Ешкім "қанағаттанарлықсыз" бағасын алған жоқ. Бақылау сыныбындағы 1 және 2 тоқсандағы биология бойынша жиынтық бағалау нәтижелері 2-ші суретте көрсетілген.

1 және 2 тоқсанның нәтижелерін салыстыра отырып, оқушылардың үлгерімінде ерекше өзгерістер байқалмады деген қорытынды жасауға болады. Дәстүрлі әдістер бойынша оқытылған бақылау сыныбында білім сапасы 78,5-тен 85,7%-ға дейін ұлғайтылды, бұл 7,2% құрады. Екінші тоқсанда «Өте жақсы» жиынтық жұмысты орындаған оқушылар 7%-ға өсті. Көрсеткіштері төмен оқушылар байқалмайды.

Эксперименттік сыныпта «Төңкерілген сынып» әдістемесі бойынша оқыған оқушылар арасында төңкерілген оқуға деген көзқарасын анықтау мақсатында шағын сауалнама жүргізілді. Сауалнама онлайн форматында аты-жөнін көрсетпеу түрінде жүргізілді. Сауалнама 10 сұрақтан тұрды. Сауалнамаға 9-ші сыныптың 17 оқушысы қатысты. Сауалнама нәтижесінде алынған мәлеметтер 2-ші кестеде келтірілген.

Кесте 2. – Төңкерілген оқытуға қатысты оқушылардың кері байланысын бақылау

№	Сұрақтың сипаттамасы	Жауап		
		«иә»	«жоқ»	«жауап беру қиын»
1	Мен алғаш рет “Төңкерілген сынып» оқыту моделімен таныстым	76,5%	17,6%	5,9%
2	Маған “Төңкерілген сынып» моделі бойынша жұмыс істеу ұнады	59,5%	37,6%	2,9%
3	Мен жаңа материалды жақсы игере бастадым	70,6%	5,9%	23,5%
4	Мен тапсырмаларды белгіленген мерзімде орындай алдым	76,5%	5,9%	17,6%
5	Қиындықтар туындаған жағдайда материалды қайталай аламын	88,2%	0%	11,8%
6	Тапсырмалар түсінікті және қол жетімді болды	70,6%	5,9%	23,5%
7	Сабақтағы тапсырмалар маған сыныпта белсенді жұмыс істеуге көмектесті	76,5%	0%	23,5%
8	Мен әрқашан мұғалімнен түсініктеме алдым	100%	0%	0%
9	Үй тапсырмасын алу немесе жіберу қиын болды	25,9%	56,5%	17,6%
10	Мен төңкерілген модель бойынша оқуды жалғастырғым келеді	70,6%	5,9%	23,5%

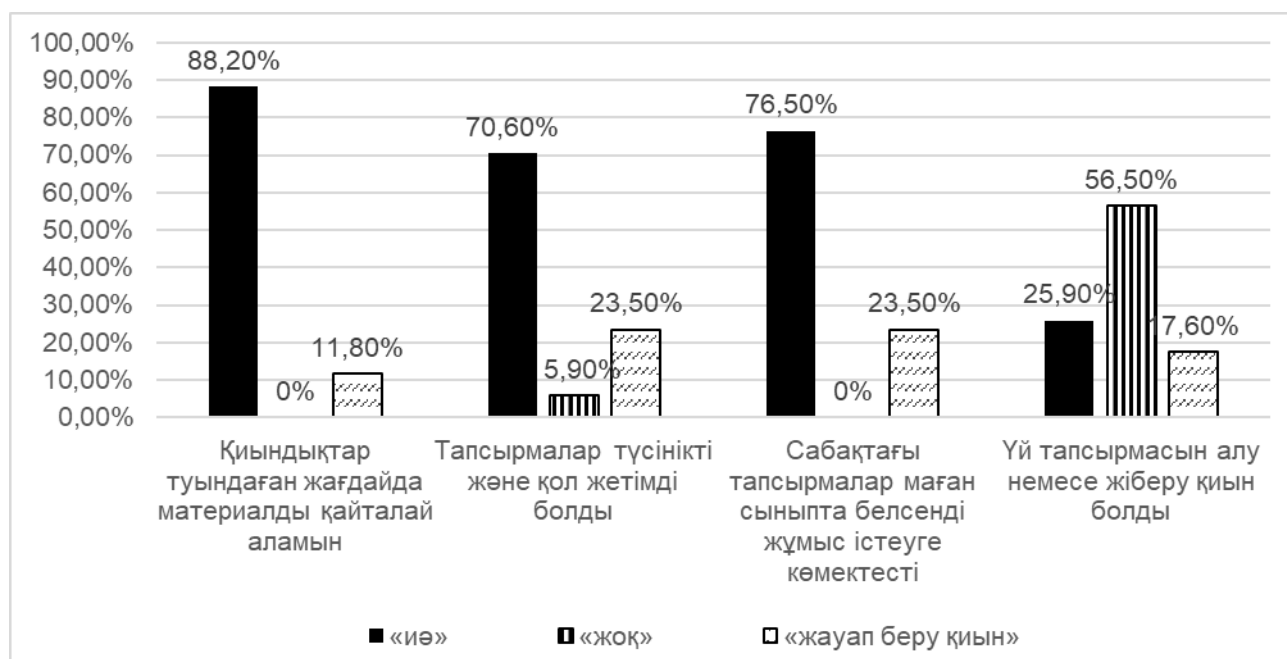
Сауалнама деректері оқушылардың 76,5%-ы төңкерілген оқытумен алғаш рет танысқанын көрсетеді. Тек 17,6%-ы бұл техникамен бұрыннан таныс екендіктерін айтады.

Оқушылардың көпшілігі төңкерілген оқуды ұнатты – 59,5%, тек 17,6% теріс жауап берді. Оқушылардың 70,6%-ы материалды игерудің жақсарғанын атап өтеді. Бұл жаңа ақпаратты түсінуге және практикалық әрекеттерді орындауға жеткілікті уақыттың пайда болуымен байланысты болуы мүмкін.

Білім алушылар тапсырмаларды орындау барысында оларды мерзімдерде (76,5%) орындауға үлгергендерін атап өтті, өйткені тапсырмалар түсінікті және қолжетімді (70,6%), 3-ші сурет.

Оқушылар арасында 88,2% қиындықтар кезінде қайталану үшін өткен материалды қайта пайдалана алды. Оқушылардың 11,8%-ы жауап беруде қиындықтарға тап болады. Сайтқа жіберілген тапсырмалар оқушылар үшін әрқашан қолжетімді болды. Бұл тексеру жұмыстарының алдында өте жақсы мүмкіндік, өйткені кез-келген уақытта өткен тақырыптарды қайталауға мүмкіншілік болды.

Сауалнамаға қатысқандардың көпшілігі сабақтағы тапсырмалар қолжетімді болды және оларды сабақта белсендіруге көмектесті (70,6%) деп санайды. Сабақтағы тапсырмалар оқушылар үйде алған білімдеріне сүйене отырып, оларды қиындықсыз жеңе алатындай етіп таңдалды (76,5%). Бұл білім алушыларға жасалған және ұсынылған тапсырмалар олардың сыныпта белсенді жұмыс істеуіне көмектескендіктен болуы мүмкін, өйткені 76,5% да оң жауап берді. Зерттеу нәтижелерін салыстыру кезінде тәуелсіз үлгілерге арналған Т-Стюдент критерийі 0,015 маңыздылық деңгейін көрсетті, бұл әзірленген және пайдаланылған тапсырмаларды пайдалану мен сабақ кезінде білім алушылардың белсенділігінің артуы арасындағы тәуелділіктің бар екенін көрсетуі мүмкін.

Сурет 3. – Білім алушылардың кері байланысының мониторингі

Оқушылардың аз бөлігі (25,9%) төңкерілген оқу процесінде үй тапсырмасын алуда немесе жіберуде қиындықтарға тап болды. Бұл кейбір оқушылардың уақытша интернет байланысының болмауына байланысты болды (47%). Басқа оқушыларда мобильді қосымшаның өзінде проблемалар болды (53%). Ең басында оқушыларға қосымшаға бейімделуді және электрондық құжаттарды жасауды үйрену үшін аз уақыт қажет болды. Алайда, әр оқушының проблемасы анықталған кезде мұғалім шешті. Қалған 56,5% тапсырмаларды беруде қандай да бір қиындықтардың жоқтығын атап өтті.

Сауалнамаға қатысушылардың жартысынан көбі, атап айтқанда 70,6%, осы технология бойынша одан әрі оқуға ниет білдіргендерін атап өтті. Сауалнамаға қатысқандардың арасында төңкерілген оқыту туралы теріс пікір бар және олардың осы модельді 5,9%-ы пайдаланып оқығысы келмейді.

Айта кету керек, барлық білім алушылар (100%) мұғалімнен әрдайым түсініктеме ала алатындықтарын айтады

Өткізілген тәжірибелік оқыту мынаны көрсетті:

1) Сынып оқушыларының көпшілігі материалды жақсы меңгерген. Бұған мұғалімнің дұрыс таңдаған тапсырмалары, сондай-ақ оқушының өздеріне ыңғайлы жағдайда қажетті ақпаратты уақытпен шектелмей алдын-ала оқып шығуы ықпал етті;

2) Сынып сабағы кезінде оқушылар жаңа материалды пысықтау үшін мұғаліммен және сыныптастарымен белсенді диалогқа түсуге мүмкіндік алды. Мұғалімнің оқушыларды қолдауға және оларға кері байланыс беруге көбірек уақыты болды;

3) Белгілі бір сәттерде қиындықтарға тап болған оқушылар оларды үлгеруші сыныптастарымен ынтымақтастықта жойды. Топтар білім беру мүмкіндіктерін, оқушылардың белсенділігі мен қызығушылық деңгейін ескере отырып алдын-ала құрылды. Осылайша, үлгерімі төмен оқушылар үлгерімі жоғары сыныптастарынан көмек сұрай алады;

4) Сыныптағы жаттығулар әлдеқайда жылдам орындалды, өйткені оқушылар сабақ тақырыбымен таныс болды. Сабақта уақыт дәріске, теориямен танысуға жұмсалмады. Оқушылар сабақтың көп бөлігін практикалық тапсырмаларды орындаумен айналысты.

5) Оқушылар дербес, бастамашыл, белсенді бола бастады. Оқушыларға үлкен жауапкершілік жүктелді. Әр оқушы сабаққа алдын-ала өзін-өзі дайындаудың қаншалықты маңызды екенін өзі шешті. Оның сабақтағы үлгерімі оның жаңа материалды қалай үйренуіне байланысты болды.

«Төңкерілген сынып» моделі өзін зерттелетін пән бойынша білім алудың және алған дағдыларын бекітудің өте сәтті тәжірибесі ретінде көрсетті. Оқушылар өз бетінше оқу үшін берілген тақырыпты жақсы түсінеді, жұмыс уақытын ұтымды бөледі және кез келген тапсырманы орындау қиын болса, өңделген материалға сүйенеді. Өткен сабақтардың материалдары оқушылар мен ата-аналар үшін әрқашан ашық және қол жетімді.

Оқытудың қысқа мерзіміне қарамастан, оқыту моделінің тиімділігін бағалауға мүмкіндік беретін нәтижелер алынды. Зерттеу жұмысының қорытындысы бойынша төңкерілген оқыту оқушыларға жаңа материалды өздеріне ыңғайлы қарқынмен игеруге және сабақ басталғанға дейін өзін-өзі бақылауға мүмкіндік берді. Мұғалім белгілі бір тақырыптарды кеңінен талқылауға, әр оқушыға көбірек уақыт

бөлуге, материалды саралауға және сыныптағы үлгерімнің жоғары көрсеткіштерін қамтамасыз етуге мүмкіндік алды.

Қорытынды

Осылайша, «Төңкерілген сынып» моделі білім берудегі тиімді құрал болып табылады деген қорытынды жасауға болады. Аралас оқытудың заманауи технологиясы – "Төңкерілген сынып" моделі Павлодар қаласының дарынды балаларға арналған музыкалық мектеп-интернатының білім алушыларында биология пәнін оқытуда пайдаланылған. Экспериментке 31 оқушыдан тұратын екі 9 сыныптың эксперименттік және бақылау топтары қатысты. Эксперименттік деректерді талдау білім алушылардың бақылау және эксперименттік топтарда білуге, түсінуге және қолдануға арналған базалық деңгейдегі тапсырмаларды 100% орындайтынын көрсетті. Алайда, эксперименттік топта оқыған студенттер жоғары дәрежелі дағдыларды жақсы меңгереді. Талдауды қажет ететін тапсырмаларды эксперименттік сыныпта оқушылардың 88,2%, ал бақылау сыныбында – 64,2% орындай алды. Эксперименттік сыныптағы синтез тапсырмаларын оқушылардың 76,4%, ал бақылау сыныбында оқушылардың 57,1% орындады. Зерттеу нәтижелері бойынша "Төңкерілген сынып" моделі оқушыларға жаңа материалды өздеріне ыңғайлы қарқынмен игеріп қана қоймай, сабақ басталғанға дейін өзін-өзі бақылауды жүзеге асыруға мүмкіндік берді, сонымен қатар оқушылардың үлгерімін жақсартты және білім сапасын 17%-ға арттырды. Дәстүрлі оқыту әдістерімен сыныпта білім сапасын арттыру 7%-ды құрады. Бұл модельдің оң және теріс жақтары бар. Алайда, оны сабақтарда дұрыс қолданған кезде, оқуда жақсы нәтижелерге қол жеткізе отырып, осы жүйенің кемшіліктерін жоюға болады.

ӘДЕБИЕТТЕР:

1. **Лут де Ягер Влияние перевернутого класса как разновидности онлайн-обучения на преподавателей** [Текст] / Лут де Ягер // Международная конференция «инновации в методах обучения и профессиональной подготовке учителей», Вопросы образования / Educational Studies Moscow. 2020. № 2. – 175-203 б.
2. **Kabieva, S.Z., Mukataeva, Z.M., Toktarbaeva, A.S., Syzdykova, G.K., Korogod, N.P. Life «Role of biological disciplines in formation of professional competence of future teacher of biology»** [Electronic resource] / S.Z. Kabieva, Z.M. Mukataeva, A.S. Toktarbaeva, G.K. Syzdykova, N.P. Korogod // – Science Journal. – 2014, 11(5), p. 280-284. https://lifesciencesite.com/ljsj/life1105s/055_23911life1105s14_280_284.pdf.
3. **Darling-Hammond L. et al. Preparing Teachers for Deeper Learning** [Electronic resource] / L. Darling- Hammond et al. // – Harvard Education Press. 2019, 407 с. <https://learningpolicyinstitute.org/product/preparing-teachers-deeper-learning-brief>.
4. **Александрова З.А. Некоторые особенности включения в учебный процесс вуза модели обучения «перевернутый класс»** [Текст] / З.А. Александрова // материалы Всероссийской научно-практической конференции «Актуальные проблемы обучения информатике в высшей и средней школе», Куйбышев, 2017, – 75-80 б.
5. **Беловицкая С.И., Грановская О.В., Шатохина И.В. «Перевернутый класс» в условиях профессионального становления учителей начальных классов** [Текст] / С.И. Беловицкая, О.В. Грановская, И.В. Шатохина // Тенденции развития науки и образования. – 2020. – № 66-4. 16-20 б.
6. **Бершадская М.Б. Функциональная грамотность школьников и проблемы высшей школы** [Текст] / М.Б. Бершадская // Отечественные записки. – 2012. – №4 (49). – 122-130 б.
7. **Исупова Н.И., Нестерова Д.С. Технология «перевернутый класс»: преимущества и недостатки** [Текст] / Н. И. Исупова, Д. С. Нестерова // Вопросы педагогики. 2019. – № 6-2. 52-56 б.
8. **Брель А.К., Складановская Н.Н., Танкабекян Н.А., Жогло Е.Н., Савченко А.А. Перевернутое обучение – педагогическая технология реализации учебного процесса** [Текст] / А.К. Брель, Н.Н. Складановская, Н.А. Танкабекян, Е.Н. Жогло, А.А. Савченко // Современные проблемы науки и образования. – 2021. – № 3. 87-88 б.
9. **Литвинова С.Г. Технология «Перевернутое обучение» в облачно ориентированной учебной среде как компонент развития медиаобразования в средней школе** [Текст] / С.Г. Литвинова // Медиафера и медиаобразование: специфика взаимодействия в современном социокультурном пространстве. 2015. № 47(3). 49-66 б.
10. **Voronina M.V., Moroz O.N., Sudarikov A.E., Rakhimzhanova M.B., Muratbakeev E.Kh. Systematic review and results of the experiment of a flipped learning model for the courses of descriptive geometry, engineering and computer graphics, computer geometry** [Text] / M.V. Voronina, O.N. Moroz, A.E. Sudarikov, M.B. Rakhimzhanova, E.Kh. Muratbakeev // Eurasia journal of mathematics, science and technology education. 2017. № 13(8). P. 4831-4845.
11. **Мандель Б.Р. Современные и традиционные технологии педагогического мастерства** [Текст]: учеб. пособие для магистрантов / Б. Р. Мандель. – Берлин: Директ-Медиа, 2015. – 260 с.

12. Соловьев В. П., Перескокова Т. А. Организация учебного процесса для повышения качества образования [Текст] / В. П. Соловьев, Т. А. Перескокова // Высшее образование сегодня. – 2014, № 10. – С. 2-6.
13. Безрукова, А. С. Методика «перевернутого класса» в реализации требований ФГОС ООО [Текст] / А. С. Безрукова, Н. А. Леонгард, А. И. Матвеева // Молодой ученый. – 2020. – № 4 (294). – С. 275-277.
14. Стадникова В. Н., Паптян Т. Г. Современные информационные технологии и модель «Перевернутого класса» [Текст] / В. Н. Стадникова, Т. Г. Паптян // Высокие технологии и инновации в науке: сборник избранных статей Международной научной конференции. Санкт-Петербург: ГНИИ «Нац. развитие», 2020. С. 55-59.
15. Байдикова Н. Л. Циклическая модель смешанного обучения: технологический подход [Текст] / Н. Л. Байдикова // Научно-методический электронный журнал «Концепт». – 2020. – № 01. – С. 39-50.
16. Moravec, M., Williams, A., Aguilar-Roca, N. & O'Dowd, D.K. Learn before Lecture: A Strategy that Improves Learning Outcomes in a Large Introductory Biology Class [Electronic resource] / M. Moravec, A. Williams, N. Aguilar-Roca, & D.K. O'Dowd // – CBE – Life Sciences Education, 9(4), 473-481. <https://www.learnlib.org/p/53873>.
17. Strayer J.F. «How learning in an inverted classroom influences cooperation, innovation and task orientation» [Electronic resource] / J.F. Strayer // – Learning Environ Res 15, 171–193 (2012). <https://doi.org/10.1007/s10984-012-9108-4>.
18. Гуркова М.В. Технология «Перевернутый урок» как средство повышения методологической культуры учащихся [Текст] / М. В. Гуркова // Повышение качества образования в условиях поликультурного социума: сборник статей. Витебск: Витебский государственный университет им. П.М. Машерова, 2017. С. 201-204.

REFERENCES:

1. Lut De Jaegher. What is the Impact of the Flipping the Classroom Instructional e-Learning Model on Teachers. *Mezhdunarodnaya konferenciya «innovacii v metodah obucheniya i professional'noj podgotovke uchitelej», Voprosy' obrazovaniya/Educational Studies*, Moscow, 2020, no. 2, pp.175-203. (In Russian)
2. Kabieva S.Z., Mukataeva Z.M., Toktarbaeva A.S., Syzdykova G.K., Korogod, N.P. Life «Role of biological disciplines in formation of professional competence of future teacher of biology». *Science Journal*, 2014, 11(5), pp. 280–284, available at: https://lifesciencesite.com/ljsj/life1105s/055_23911life1105s14_280_284.pdf.
3. Darling-Hammond L. et al. *Preparing Teachers for Deeper Learning*. Harvard Education Press, 2019, 407 p., available at: <https://learningpolicyinstitute.org/product/preparing-teachers-deeper-learning-brief>.
4. Aleksandrova Z.A. Nekotory'e osobennosti vklyucheniya v uchebny'j process vuzov modeli obucheniya «perevernutyj klass» [Some features of the incorporating the “flipped classroom” model in the university educational process]. *Materialy' Vserossijskoj nauchno-prakticheskoj konferencii «Aktual'ny'e problemy' obucheniya informatike v vy'ssšej i srednej shkole»*, Kuiby'shev, 2017, pp. 75-80. (In Russian)
5. Belovickaya S.I., Granovskaya O.V., Shatohina I.V. «Perevernutyj klass» v usloviyah professional'nogo stanovleniya uchitelej nachal'nyh klassov [“Flipped classroom” in the context of professional development of primary school teachers]. *Tendencii razvitiya nauki i obrazovaniya*, 2020, no.66-4, pp. 16-20. (In Russian)
6. Bershadskaya M.B. Funkcional'naya gramotnost' shkol'nikov i problemy' vy'ssšej shkoly' [Functional literacy of schoolchildren and higher education problems]. *Otechestvenny'e zapiski*, 2012, no.4 (49). – p. 122-130. (in Russian)
7. Isupova N.I., Nesterova D.S. Tehnologiya «perevernutyj klass»: preimushhestva i nedostatki [Flipped classroom technology: advantages and disadvantages]. *Voprosy' pedagogiki*, 2019, no. 6-2, pp. 52-56. (In Russian)
8. Brel A.K., Skladanovskaya N.N., Tankabekyan N.A., Zhoglo E.N., Savchenko A.A. Perevernutoe obuchenie – pedagogicheskaya tehnologiya realizacii uchebnogo processa [Flipped learning is a pedagogical technology for implementing the educational process]. *Sovremennyye problemy nauki i obrazovaniya*, 2021, no.3, pp. 87-88. (In Russian)
9. Litvinova S.G. Tehnologiya «Perevernutoe obuchenie» v oblachno orientirovannoj uchebnoj srede kak komponent razvitiya mediaobrazovaniya v srednej shkole [Flipped learning technology in a cloud-based learning environment as a component of the development of media education in secondary school]. *Mediasfera i mediaobrazovanie: specifika vzaimodejstviya v sovremennom sociokul'turnom prostranstve*, 2015, no.47(3), pp. 49-66. (In Russian)

10. Voronina M.V., Moroz O.N., Sudarikov A.E., Rakhimzhanova M.B., Muratbakeev E.Kh. **Systematic review and results of the experiment of a flipped learning model for the courses of descriptive geometry, engineering and computer graphics, computer geometry.** *Eurasia journal of mathematics, science and technology education*, 2017, no.13(8), pp. 4831- 4845. (In Russian)
11. Mandel B.R. **Sovremennyye i tradicionnyye tehnologii pedagogicheskogo masterstva** [Modern and traditional pedagogical technologies]. Berlin, Direkt-Media, 2015, 260 p. (In German)
12. Solovov V.P., Pereskokova T.A. **Organizaciya uchebnogo processa dlya povysheniya kachestva obrazovaniya** [Organization of the educational process to improve the quality of education]. *Vysshее obrazovanie segodnya*, 2014, no.10, pp. 2-6. (In Russian)
13. Bezrukova A.S. **Metodika «perevornutogo klassa» v realizacii trebovanij FGOS OOO** [The “flipped classroom” technique in implementing requirements of the federal educational standard of the basic general education]. *Molodoj uchenyj*, 2020, no.4 (294), pp. 275-277. (In Russian)
14. Stadnikova V.N., Papyan T.G. **Sovremennyye informacionnyye tehnologii i model' «Perevornutogo klassa»** [Modern information technologies and the “Flipped Classroom” model]. *Vy'sokie tehnologii i innovacii v nauke: sbornik izbrannyh statej Mezhdunarodnoj nauchnoj konferencii*, Saint-Petersburg, GNII «Nac. razvitie», 2020, pp. 55-59. (In Russian)
15. Bajdikova N.L. **Ciklichnaya model' smeshannogo obucheniya: tehnologicheskij podhod** [Cyclic model of blended learning: technological approach]. *Nauchno-metodicheskij e'lektronnyj zhurnal «Koncept»*, 2020, no.01, pp. 39-50. (In Russian)
16. Moravec M., Williams A., Aguilar-Roca, N. O'Dowd, D.K. **Learn before Lecture: A Strategy that Improves Learning Outcomes in a Large Introductory Biology Class.** *CBE, Life Sciences Education*, 9(4), pp. 473-481, available at: <https://www.learntechlib.org/p/53873>.
17. Strayer J.F. **«How learning in an inverted classroom influences cooperation, innovation and task orientation».** *Learning Environ Res*, 2012, 15, pp. 171-193, available at: <https://doi.org/10.1007/s10984-012-9108-4>.
18. Gurkova M.V. **Tehnologiya «Perevornutyj urok» kak sredstvo povysheniya metodologicheskoy kul'tury' uchaschihsya** [“Flipped Lesson” technology as a tool to improve the methodological culture of students]. *Povyshenie kachestva obrazovaniya v usloviyah polikul'turnogo sociuma: sbornik statej*, Vitebsk, Vitebskij gosudarstvennyj universitet im. P.M. Masherova, 2017, pp. 201-204. (In Belarus)

Авторлар туралы мәліметтер:

Корогод Наталья Петровна – б.ғ.к., жаратылыстану жоғары мектебі доценті, «Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті» КЕАҚ, Қазақстан Республикасы, 140000, Павлодар қ., Олжабай батыр к., 60, тел.: 87773736916, e-mail: natalya_korogod@mail.ru.

Тулиндинова Гульнар Каиржановна* – б.ғ.к., жаратылыстану жоғары мектебі Биология білім беру бағдарламасының жетекшісі, «Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті» КЕАҚ, Қазақстан Республикасы, 140000, Павлодар қ., Олжабай батыр к., 60, тел.: 87052171979, e-mail: Gulnar-197599@mail.ru.

Исакаев Ербол Маратұлы – б.ғ.к., академиялық мәселелер жөніндегі проректор, “А. Байтұрсынов атындағы Қостанай Өңірлік университеті” КЕАҚ, Қазақстан Республикасы, 110000, Қостанай қ., Байтұрсынов к., 47, тел.: 87015217329, e-mail: erbol_pvl@mail.ru.

Вуколова Елена Геронтьевна-б.ғ.к., педагогика кафедрасының доценті, “Орал мемлекеттік педагогикалық университеті” Федералды мемлекеттік бюджеттік жоғары білім беру мекемесі, Ресей Федерациясы, 620091, Екатеринбург қ., Космонавтов көш., 26, тел.: +7-912-6304070, e-mail: vukolova_elena@list.ru.

Корогод Наталья Петровна – к.б.н., доцент высшей школы естествознания, НАО «Павлодарский педагогический университет имени Ә. Марғұлан», Казахстан, 140000, г. Павлодар, ул. Олжабай Батыра, 60, тел.: 87773736916, e-mail: natalya_korogod@mail.ru.

Тулиндинова Гульнар Каиржановна* – к.б.н., руководитель образовательной программы Биология высшей школы естествознания, НАО «Павлодарский педагогический университет имени Ә. Марғұлан», Высшая школа естествознания, Казахстан, 140000, г. Павлодар, ул. Олжабай Батыра, 60, тел.: 87052171979, e-mail: Gulnar-197599@mail.ru.

Исакаев Ербол Маратович – к.б.н., проректор по академическим вопросам, НАО «Костанайский региональный университет имени А. Байтұрсынова», Казахстан, 110000, г. Костанай, ул. Байтұрсынова, 47, тел.: 87015217329, e-mail: erbol_pvl@mail.ru.

Вуколова Елена Геронтьевна – к.б.н., доцент кафедры педагогики, ФГБОУ ВО «Уральский государственный педагогический университет», Российская Федерация, 620091, г. Екатеринбург, пр. Космонавтов, 26, тел.: +7-912-6304070, e-mail: vukolova_elena@list.ru.

Korogod Natalya Petrovna – Candidate of Biological Sciences, Associate Professor of the Graduate School of Natural Science, A.Margulan Pavlodar Pedagogical University NJSC, Republic of Kazakhstan, 140000, Pavlodar, 60 Olzhabai Batyr Str., tel.: 87773736916, e-mail: natalya_korogod@mail.ru.

Tulindinova Gulnar Kairzhanovna – Candidate of Biological Sciences, Head of the “Biology” educational program of the Graduate School of Natural Science, A.Margulan Pavlodar Pedagogical University NJSC, Republic of Kazakhstan, 140000, Pavlodar, 60 Olzhabai Batyr Str., tel: 87052171979, e-mail: Gulnar-197599@mail.ru.*

Issakayev Yerbol Maratovich – Candidate of Biological Sciences, Vice-Rector for Academic Affairs, A. Baitursynov Kostanay Regional University, Republic of Kazakhstan, 110000, Kostanay, 47 Baitursynov Str., tel.: 87015217329, e-mail: erbol_pvl@mail.ru.

Vukolova Yelena Gerontiyevna – Candidate of Biological Sciences, Associate Professor of the Pedagogy Department, Ural State Pedagogical University, Russian Federation, 620091, Yekaterinburg, 26 Cosmonauts Ave., tel.: +7-912-6304070, e-mail: vukolova_elena@list.ru.

МРНТИ 14.07.01

УДК 37.047

https://doi.org/10.52269/22266070_2023_3_220

МОДЕЛЬ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО И МЕТОДИЧЕСКОГО СОПРОВОЖДЕНИЯ РАННЕГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО САМООПРЕДЕЛЕНИЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ В СИСТЕМЕ ОСО

Кудышева А.А. – кандидат педагогических наук, профессор, НАО «Южно-Казахстанский государственный педагогический университет», г. Шымкент, Республика Казахстан.

Ксембаева С.К. – кандидат педагогических наук, профессор кафедры «Личностное развитие и образование», НАО «Торайгыров университет», г. Павлодар, Республика Казахстан.*

Наурызбаева Э.К. – кандидат исторических наук, ассоциированный профессор, руководитель управления по академической работе, НАО «Костанайский региональный университет имени А. Байтурсынова», г. Костанай, Республика Казахстан.

Жумадилова К.К. – кандидат педагогических наук, кафедры «Личностное развитие и образование», НАО «Торайгыров университет», г. Павлодар, Республика Казахстан.

В статье обращено внимание на процесс психолого-педагогического и методического сопровождения раннего профессионального самоопределения обучающихся в рамках общего среднего образования (ОСО). Для этого был проведен анализ психолого-педагогической литературы, что выявило особенности данного процесса у современных обучающихся.

В ходе исследования была разработана модель психолого-педагогического и методического сопровождения раннего профессионального самоопределения обучающихся в образовательной среде общего среднего уровня. Исследование направлено на помощь образовательным учреждениям и педагогам в поддержку обучающихся в процессе раннего профессионального самоопределения.

В данной статье акцентируется внимание на проблеме психолого-педагогического сопровождения раннего профессионального самоопределения. Этот интерес представляет целенаправленный подход к решению задач в условиях современной образовательной среды.

Психолого-педагогическое сопровождение раннего профессионального самоопределения становится помогающим звеном, позволяющим обучающимся осознать свои интересы и мотивы, а также принять взвешенные решения о своем будущем.

Авторы в статье рассматривают раннее профессиональное самоопределение как внутренний процесс, в рамках которого обучающийся самостоятельно принимает последовательные решения о своем профессиональном будущем на основе сопоставления своих внутренних ресурсов с требованиями в профессиональной сфере. Для эффективного развития процесса раннего самоопределения необходимо своевременно освоить ведущие деятельности, связанные с профессиональным становлением.

Ключевые слова: *психолого-педагогическое сопровождение, методическое сопровождение, раннее профессиональное самоопределение, модель раннего профессионального самоопределения, обучающиеся, система общего среднего образования.*

MODEL OF PSYCHOLOGICAL, PEDAGOGICAL AND METHODOLOGICAL SUPPORT OF THE STUDENTS' EARLY DETERMINATION OF PROFESSIONAL IDENTITY WITHIN THE SYSTEM OF GENERAL SECONDARY EDUCATION

Kudysheva A.A. – Candidate of Pedagogical Sciences, Professor, South Kazakhstan State Pedagogical University NJSC, Shymkent, Republic of Kazakhstan.

Ksembayeva S.K. – Candidate of Pedagogical Sciences, Professor of the Department of personal development and education, Toraihyrov University NJSC, Pavlodar, Republic of Kazakhstan.*